

Excursie Den Treek

Verlag Commissie Bosgeschiedenis

Op 25 september bezocht de Commissie Bosgeschiedenis Den Treek-Henschoten bij Leusden, met zijn bijna 2000 hectare het grootste particuliere landgoed op de Utrechtse Heuvelrug. Tijdens de excursie waren 24 personen aanwezig, inclusief enkele nazaten van de stichter W.H. de Beaufort (1775-1829) en de dagelijkse beheerders. Na de ontvangst schetste Willem de Beaufort, één van de vennoten van het landgoed, de betekenis van zijn voorvaderen voor de bosbouw en bosontwikkeling op de verschillende aaneengelegene landgoederen. Daarbij kwam ook de op landgoederen altijd aanwezige dynamiek in het grondbezit aan de orde.

Tijdens de excursie werd bij dertien punten stilgestaan voor een toelichting op de beheerhistorie en de specifieke bijzonderheden van de bezochte plek. De afwisseling op het landgoed is groot, ook op relatief korte afstand. Dit heeft alles te maken met de ligging van het landgoed op de overgang van de Gelderse Vallei naar de voormalige heide- en stuifzandgebieden op de Utrechtse Heuvelrug.

De excursie startte bij een elzenbroekbos en de schraalgraslanden die onder invloed van kwelwater staan. De excursie leidde vervolgens langs een dennenbezaaiing uit omstreeks 1800 en een dubbele grenswal die het particuliere eigendom scheidde van de gemeenschappelijke gronden. Hierna kwamen de deelnemers bij een stuk bos dat tijdens de Tweede Wereldoorlog is gekapt als belemmeringsstrook. Via heide-ontginningen en stuifzandbebouwingen kwam het gezelschap in het Oude Trekerbos met zijn plenterachtige structuur. Frederik van Tuyll, eveneens medevenoot, kwam in zijn bosbouwkundige uiteenzetting tot de conclusie dat er geen sprake kon zijn van een echt 'plenterbos'.

De entourage, het weer, de gesprekken en discussies maakten het tot een inspirerende middag.

Jim van Laar, Peter Schütz & Martijn Boosten

De excursiegids is te vinden op de website van de KNBV (www.knbv.nl/commissiebosgeschiedenis)

Hedendaagse wildernis in Nederland (hier: Meinerswijk bij Arnhem)

Wildernis-bijeenkomst

Verlag Commissie Natuurlijke Verjonging

Jacob van Olst schetste als **middagvoorzitter** van de bijeenkomst op 8 oktober hoe mensen zich al eeuwen afvragen hoe ze met wildernis om moeten gaan, wat zich manifesteerde in totaal verschillende houdingen, verschillend gebruik van bossen en wat zich zelfs uitte in verschillende kunstvormen.

Frank Maasland (**Free Nature**) stak als eerste spreker van wal, waarbij hij met ons nadacht over de haalbaarheid van wildernis in Nederland. Belangrijk waren hierbij de definitie van wildernis en de rol van de mens in dit concept. Enerzijds hebben we in Nederland een civiel ingerichte vrijetijdsbesteding, maar anderzijds verlangen mensen meer naar puur natuur waarin het mogelijk is vrijheid te beleven door een gevoel van desolaatheid. Daarbij komt

dat de natuur veel in petto blijkt te hebben, door spontane terugkomst van verschillende wilde dieren. Belangrijk is het compleet maken van systemen, zodat deze versterkt worden.

Matthijs Schouten (**Staatsbosbeheer en WUR**) betoogde dat de waarde en gewenstheid van natuur geen natuurwetenschappelijk uitgangspunt heeft, maar een esthetisch debat is: het gaat om beeldvorming en wat we aantrekkelijk vinden. Daarin is het type natuur ten diepste een keuze. Gedreven nam Matthijs ons mee door de geschiedenis, waarbij hij verschillende houdingen schetste waaruit blijkt hoe de cultuur de rol van mensen ten opzichte van natuur bepaalde. Was tijdens de middeleeuwen wildernis 'het oord der verschrikking', in de Renaissance was het een plaats van genot waarna wildernis tijdens de Romantiek zelfs sterk werd geromantiseerd. Een belangrijke les hieruit is dat ons beeld van de natuur een reflectie is van ons zelfbeeld, waaruit globaal een 'flight'- of 'fight'-houding voortkomt. Dit heeft

foto Hans van den Bos | Bosbeeld

gevolgen voor hoe wij naar wildernis kijken, hoe we wildernis ervaren en in welke mate we wildernis wensen, zowel als individu als collectief.

Saskia de Heij (Natuurmonumenten) bracht ons weer terug in de praktijk waarin wildernis voornamelijk voorkomt in een nagenoeg natuurlijk landschap. Het 'wilder' inrichten van natuurgebieden blijkt te stuiten op verschillende problemen. Hoewel veel recreanten volgens enquêtes een bepaalde vorm van wildernis wensen, zijn ze er nog niet klaar voor dit daadwerkelijk te ervaren. Bijvoorbeeld op Tiengemeten raken recreanten in de problemen als ze zelf navigerend de weg moeten vinden door een nat gebied.

In de daaropvolgende discussie bleek het lastig om wildernis ecologisch te bezien en tegelijk inpasbaar te maken in de maatschappij. Wildernis verdient ruimte, maar in psychologische zin is dat nog niet haalbaar. Een optie is de recreant de structuur van wildernis te laten

bepalen. Uiteindelijk bleek dat wildernis een keuze is waarbij vooral de motieven belangrijk zijn. Belangrijk hierin was het discussiepunt dat wildernis misschien een trend is, iets wat bepaalt in hoeverre we hiervoor onze gebieden moeten inrichten.

Wilfrey van der Linden, commissie Natuurlijke Verjonging

Bos en natuurlijke grazers in een (over-) bevolkt gebied

Verslag buitenlandexcursie

Op 13 mei ging de KNBV op excursie in Schermbeck (Duitsland). Het Forstamt ligt in een gebied van 62.000 hectare met rondom één

miljoen inwoners. Het bosgebied ligt in een agrarisch gebied en heeft een zéér hoge wildstand. 10 tot 150 centimeter van de bodem is zand met wat leem en een dikke ondoordringbare kleilaag.

We zijn gaan kijken naar twee bosgebieden van elk 1500 hectare. Het Forstamt beheert een bosgebied met een normale wildstand, waarbij houtproductie voorop staat. De voormalige eigenaar liet hier klanten een hert schieten. Hert, ree en wild zwijn kwamen in zeer hoge aantallen voor. In het bos van het Forstamt lopen 's zomers 100 en 's winters 60 herten. Volgens het afschotplan is het afschot 40 stuks.

Op de vlaktes komt berk en grove den in de natuurlijke verjonging met op de betere plekken beuk, douglas, lariks en fijnspar. Aanplant van eik in kokers en de aangeplante beuk in de topjes voorzien van schapenwol geeft veel minder wildschade. Het zwaar klepelen van een verjongingsvlakte geeft een explosie van natuurlijke verjonging met braam (er wordt enkel braamblad gegeten). Verstoring op de bosontwikkeling zijn groepen van 50 herten of meer vanuit het andere bosgebied. Één keer schieten en ze keren terug naar hun eigen leefgebied. In het andere bosgebied lopen 1000 herten. Alle bomen zijn zwaar beschadigd. Nu worden al 6 jaar 150 herten per jaar geschoten. Meer lukt niet in 180 jachtdagen. Het aantal herten wordt te weinig teruggedrongen en bosverjonging is met natuurlijke verjonging niet mogelijk.

De leerpunten uit deze excursie zijn:

- Een bosgebied met hoge wildstand geeft overlast voor de omgeving,
- Wildschade is beperkt bij hoge aantallen natuurlijke verjonging,
- Weinig loofboomsoorten middels natuurlijke verjonging,
- Komt het aantal herten boven een kritische grens, dan is verjongen middels natuurlijke verjonging niet mogelijk,
- Het aantal af te schieten herten kan niet meer zijn dan het aantal jachtdagen,
- Hert en ree leren snel situaties herkennen.
- Herten voelen zich het meest veilig in hun eigen leefgebied,
- Bevolkingscentra vereisen intensieve voorlichting over wildregulering.

Reijer Knol
Commissie Buitenland